

DE MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING,
MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Visienota: Vlaanderen en het Noorden

Samenvatting:

In haar regeerakkoord 2019-2024 richt de Vlaamse regering nadrukkelijk de blik op het Noorden. Deze visienota licht toe wat het strategisch belang van de samenwerking met het Noorden voor Vlaanderen kan zijn en welke inhoudelijke invulling daaraan gegeven kan worden.

1. INHOUD

In het Vlaams Regeerakkoord van 2019 was het één van de opvallendste nieuwe geluiden en blikvangers: voortaan zal de Vlaamse Regering strategisch de blik vooral op het noorden richten.

“Het is onze ambitie dat Vlaanderen een onbetwiste referentie wordt in het Europa van de jaren twintig. Zowel economisch als maatschappelijk richten we onze blik naar het noorden en meten we ons met samenlevingen als Nederland en Scandinavië. We leggen de lat hoog in alle domeinen van onze samenleving.”

“De Vlaamse Regering heeft immers de ambitie om Vlaanderen zo snel mogelijk te laten aansluiten bij de meest welvarende, Noord-Europese landen, met een bloeiende en innovatieve economie, een ondernemingsvriendelijk investeringsklimaat, een sterk sociaal beschermingsmodel en een optimale publieke infrastructuur.”

De Vlaamse beleidsnota *Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden 2019-2024* maakt deze beleidsintenties nog concreter:

“Mijn regering zal zich voor haar beleid laten inspireren door en aansluiting zoeken bij de noordelijke landen van Europa. Ik maak werk van een strategie om de banden met de Noordzee- en Hanzelanden te versterken en kijk richting Scandinavië en het Balticum om strategische allianties aan te gaan. (...)”

“Om te wegen op de EU besluitvorming, moet Vlaanderen eensgezind optreden in Europese dossiers en actief partners zoeken om zijn belangen te verdedigen. We kijken daarbij in de eerste plaats naar de Benelux, de noordelijke Noordzeelanden en de Hanzelanden”¹.

¹ Beleidsnota, OD 3.2., p. 32.

In lijn met bovenstaande passages uit de beleidsteksten heeft de minister-president van de Vlaamse regering later formeel verduidelijkt de “**landen van het Noorden**” te definiëren als: **Nederland, Duitsland, Noorwegen, Denemarken, Zweden, Finland, Estland, Letland, Litouwen en Ierland.**

De keuze voor deze landen doet geen afbreuk aan het belang van andere ambities of bilaterale relaties. Zoals geformuleerd in het Vlaams Regeerakkoord zijn en blijven de **buurlanden van Vlaanderen** onze voornaamste partners. In eerste plaats blijven wij dus werken aan een versterking van de banden met deze landen. Daarnaast blijven wij ook werken aan de samenwerking met **Noord-Frankrijk (Hauts-de-France) en Noordrijn-Westfalen (NRW).**

Toenmalig Minister-President Geert Bourgeois wees in 2017 reeds op het belang van intense samenwerking met de landen rond de Noordzee in een post-Brexit kader, waaronder het **Verenigd Koninkrijk en Ierland.** Deze Vlaamse regering zet deze lijn resoluut verder. Voor wat betreft het VK, kiezen we ervoor om werk te maken van een afzonderlijke VK strategie, waarin we dieper zullen ingaan op enerzijds het belang van samenwerking met het VK in zijn geheel, alsook het belang van bilaterale samenwerking met Engeland, Schotland, Wales en Noord-Ierland.

Ierland verdient in deze een aparte vermelding. Vandaag zijn de relaties met Ierland nog minder uitgewerkt. Tegelijkertijd beschouwen we Ierland als een belangrijke en strategische partner binnen de EU. Er is zeker nog potentieel om deze relatie verder te versterken. De Vlaamse regering engageert zich om hiertoe initiatieven te ondernemen.

Het wordt tijd om deze ambities te vertalen naar een **meer uitgewerkte visienota.** De visienota licht, na een algemene inleiding, gestructureerd voor elke groep landen toe wat de huidige samenwerking inhoudt, wat het strategisch belang van samenwerking voor Vlaanderen kan zijn en tot slot welke inhoudelijke invulling daaraan gegeven kan worden.

Na goedkeuring van deze visienota door de Vlaamse Regering zal het tijd worden om deze visie te vertalen naar **concrete acties.** Om deze strategie te activeren zullen de leden van de Vlaamse regering nadrukkelijk initiatieven moeten ontplooiën – of hun departementen of agentschappen daartoe opdracht geven. De mate waarin die noodzakelijke inspanningen geleverd of geprogrammeerd worden, zou kunnen afgelezen worden uit (a) de geplande internationale zendingen en ontvangsten van en uit de Noordse landen, (b) de projecten of doelen die daarover worden opgenomen in Ondernemingsplannen van Vlaamse departementen en agentschappen, en (c) de rapportering daarover via de BBT die jaarlijks door de regeringsleden worden neergelegd in het Vlaams Parlement.

Vlaanderen en het Noorden: een terugblik

- (1) **Die blik naar het Noorden is niet nieuw.** In een oorkonde van Magnus VII – koning van Noorwegen en Zweden - was reeds in 1343 het oudste spoor te vinden van de **Hanzeliga:** een samenwerkingsverband van Noord-Europese handelssteden met zetel in Lübeck. Hamburg, Brunswijk, Keulen, Dortmund, Groningen, Brugge, Antwerpen, Kopenhagen, Bergen (Noorwegen), Gdansk, Riga, Tallinn en vele andere steden waren lid. Brugge gold – op La Rochelle na – als de meest zuidelijke stad van de Noordse alliantie.
- (2) Geen wonder dat de recente toenadering tussen de Noordelijke EU-lidstaten (2018) opnieuw “het Hanzeverbond” werd genoemd. Die toenadering loopt echter al iets langer: *“In de aanloop naar de top ontving de Duitse kanselier Merkel haar Scandinavische collega’s én de Nederlandse premier Rutte. Het gebaar viel op: dit was een ontmoeting tussen gelijkgezinden. De indruk werd gewekt dat de Noordelijke landen nog meer dan vroeger aan een verbond werken. Het vertrek van Groot-Brittannië*

*maakt hen bang. Hun grote bondgenoot inzake vrijhandel verlaat binnenkort de EU. Nederland koestert diezelfde gevoelens en schurkt zich tegen de Noorderlingen aan.*²

Toen was al duidelijk dat de Vlaamse regering zich daar graag zou bij aansluiten.

Waarom die blik naar het Noorden

- (3) In de Europese Unie leeft al langer een verscheidenheid aan verschillende geografische en inhoudelijke strekkingen. In crisisperiodes komt die verscheidenheid soms sterker naar de oppervlakte. Elke veralgemening is uiteraard een simplificatie en ook onderling zijn er best wel betekenisvolle verschillen tussen de strekkingen onderling, maar er zijn toch opvallende tendensen. Vlaanderen kijkt daarbij meer naar het Noorden omdat we met deze landen een grote inhoudelijke congruentie voelen. Deze landen beklemtonen doorgaans wat vaker het belang van een orthodox budgettair beleid, geloven in een sociaal gecorrigeerde maar toch hoofdzakelijk liberale vrijemarkteconomie, zijn voorstander van meer internationale vrijhandel en eerder afkerig van protectionisme, maken werk van doortastende socio-economische hervormingen die de welvaart van de toekomst veilig moeten stellen en geloven sterk in Europese samenwerking en integratie, maar wel in een EU die van onderuit wordt opgebouwd en subsidiariteit en proportionaliteit hoog in het vaandel draagt.
- (4) De verschillen tussen dit noordelijk en zuidelijk Europa zijn ook in België waarneembaar. Vlaanderen sluit beleidsmatig beter aan bij de noordelijke landen. Zo heeft de Vlaamse Regering sinds 1993, onder toenmalig Vlaams Minister-President Luc Van den Brande, zodra het bevoegd geworden is voor een eigen buitenlands beleid volgens het principe “in foro interno, in foro externo”, steevast sterk ingezet op intensievere samenwerking met Nederland, zowel op taal-cultureel als op economisch en politiek vlak (o.a. Scheldeverdragen, sluis Gent-Terneuzen, gemeenschappelijke handelsmissies, Vlaams-Nederlandse Top etc.).
- (5) **Met bovenstaande passage in het Vlaams Regeerakkoord wordt voor de eerste keer ook expliciet neergeschreven dat Vlaanderen de ambitie heeft om beleidsmatig eerder aan te sluiten bij de noordelijk gelegen landen.** De nieuwe Vlaamse Regering formuleert bijvoorbeeld de ambitie om onze werkzaamheidsgraad tot boven de 80% op te trekken, naar het voorbeeld van Duitsland, Nederland en de Scandinavische landen. Zo heeft Vlaanderen de ambitie om door te stoten tot de top-5 van meest innovatieve kennisregio's in Europa, met in die top-5 vooral Scandinavische landen. Zo is Vlaanderen net als andere noordelijke landen zoals Nederland, Denemarken en Ierland één van de grootste slachtoffers van de Brexit en hebben we er dus alle belang bij om samen met die landen te onderzoeken hoe we die negatieve economische impact kunnen opvangen. Ook op het vlak van hernieuwbare energie en de reductie, opvang, opslag en hergebruik van koolstofemissies werden de eerste stappen tot samenwerking reeds gezet.
- (6) De nieuwe Vlaamse Regering wil nu resoluut op dit pad doorwerken en **structureel sterkere banden ontwikkelen met de meer noordelijk gelegen landen in Europa.** Dit sluit overigens naadloos aan bij een ambitie die toenmalige Minister-President Bourgeois op 29 juni 2017 formuleerde op een grote Noordzeeconferentie in Göttingen bij Hannover in Duitsland. Toenmalige Minister-President Bourgeois pleitte toen voor een Noordzee-Unie of -Alliantie, waarbij landen rond de Noordzee intensiever met elkaar zouden gaan samenwerken rond allerlei gemeenschappelijke belangen (havens, visserij, hernieuwbare energie op zee, blauwe economie, kustbescherming, mariene milieu etc.).

Inhoudelijk zijn er immers meer dan voldoende uitdagingen voor een betere samenwerking en wederzijdse versterking. Door structureel sterkere relaties aan te knopen met de meer noordelijk gelegen landen in Europa kunnen we daar nog veel meer vooruitgang in boeken.

---

² Bart BEIRLANDT, “Eénheid? De EU valt uiteen in blokken”, in *De Standaard*, 16 september 2016, p. 16-17.

Waar staan we nu?

- (7) Van meet af aan was samenwerking met **Nederland een centrale prioriteit** in het buitenlands beleid van de Vlaamse regering. Nederland is voor Vlaanderen niet toevallig het meest nabije Noorden. Aangelegenheden van gedeeld belang op het vlak van cultuur, onderwijs, infrastructuur, en vele andere domeinen werden geregeld in bilaterale verdragen of toevertrouwd aan daartoe gecreëerde supranationale organisaties³. De Vlaams-Nederlandse samenwerking gaat erg breed, en de bilaterale ontmoetingen op ministerieel niveau zijn veelvuldig. Het geheel wordt overschouwd en gestuurd door een Vlaams-Nederlandse top tussen beide regeringen die in principe tweejaarlijks plaats vindt. Nederlandse bedrijven voerden in 2020 de lijst van buitenlandse investeerders in Vlaanderen aan en staken op die manier de VS voorbij.

In haar jongste strategienota-Nederland heeft de Vlaamse regering zich als doel gesteld om van de Lage Landen *“één logistieke- (doel 1), één economische- (doel 2) en één culturele ruimte”* (doel 3) te maken. Ze mikt daarvoor op *“een versterkte vorm van internationale samenwerking”* (doel 4)⁴.

Vlaanderen heeft een diplomatieke vertegenwoordiging in Den Haag sinds 1994. Vandaag bestaat die uit drie afdelingen geleid door een Vlaams Diplomatieke Vertegenwoordiger, een Vlaams Economisch Vertegenwoordiger en een directeur van Toerisme Vlaanderen & Brussel. Een speciale band is er ook met het Vlaams Cultuurhuis de Brakke Grond in Amsterdam.

- (8) **Duitsland is Vlaanderens grootste buur en handelspartner**, en de motor van de EU. De Vlaamse kijk op de toekomst van de EU heeft veel gemeen met de Duitse – al was het maar om de gedeelde visie op het **belang van subsidiariteit**. De Bondsrepubliek is gebouwd op zestien deelstaten, met enkele waarvan Vlaanderen nauwe banden onderhoudt. Het meest nabije Duitsland is Noordrijn-Westfalen (NRW). Tussen de regeringen van Vlaanderen en NRW vonden gezamenlijke regeringszittingen plaats in 2015 en 2018. Een nieuwe bilaterale regeringstop is gepland voor 2021.

In haar strategienota-Duitsland heeft de Vlaamse regering zich als doel gesteld om *“de economische interactie te verdiepen”* (doel 1), rekt ze op Duitsland *“om zijn visie op de toekomst van de Europese Unie gerealiseerd te kunnen zien”* (doel 2), en wil ze van Duitsland leren *“om Vlaanderen als open samenleving te versterken”* (doel 3)⁵.

De strategienota toont ook de weg voor een ambitieuzere aanpak van de samenwerking met de noordelijke deelstaten van de Bondsrepubliek. Dat pad werd al geëffend door een bezoek van de minister-president van de Vlaamse regering aan zijn Hamburgse collega in 2019. Er is ook de nauwe samenwerking tussen de Vlaamse havens en de haven van Hamburg op vlak van onder meer de realisatie van internationale milieudoelstellingen.

Vlaanderen heeft sinds 2001, onder toenmalig Vlaams Minister-President Dewael, een diplomatieke vertegenwoordiging in Berlijn. Er is een kantoor van Toerisme Vlaanderen & Brussel in Keulen en kantoren van Flanders Investment & Trade met Vlaamse Economisch Vertegenwoordigers in Berlijn, Keulen en Stuttgart.

---

³ Nederlandse Taalunie, Vlaams-Nederlands Accreditatie Orgaan, Vlaamse-Nederlandse Scheldecommissie, de Gemeenschappelijke Nautische Autoriteit, de Vlaams-Nederlandse Bilaterale Maascommissie, ...

⁴ Vlaamse regering, *Strategienota Vlaanderen-Nederland. Steunen op de concurrentiekracht van de delta*, 2017.

⁵ Vlaamse regering, *Strategienota Vlaanderen-Duitsland*, 2019, p. 12, 21 en 23.

- (9) Met **Estland, Letland en Litouwen** onderhoudt Vlaanderen **intense diplomatieke banden** sinds hun hernieuwde onafhankelijkheid. Al op 24 november 1990 werd een gemeenschappelijke intentieverklaring ondertekend tussen Vlaanderen en Litouwen. Dat is nog vóór het eerste land (IJsland) de onafhankelijkheid van Litouwen had erkend⁶. Rusland zou de onafhankelijkheid van Litouwen pas erkennen op 6 september 1991.

Met Estland, Letland en Litouwen volgden nog meer intentieverklaringen. Uiteindelijk werd in 1996 met elk van hen een verdrag ondertekend. Die verdragen behoren tot de best uitgevoerde samenwerkingsverdragen die de Vlaamse regering heeft gesloten. Bij aanvang was de samenwerking erg gericht op de transitie van de Baltische landen naar liberale democratie, vrije-markt-economie, en hun toetreding tot de EU⁷. Die dimensie is intussen vanzelfsprekend verdwenen, en vervangen door de gebruikelijke bilaterale samenwerking tussen Europese lidstaten. Bezoeken en contacten op regeeringsniveau blijven tot vandaag redelijk frequent. Zeer onlangs nog (19 november 2020) ondertekenden de bevoegde Litouwse en Vlaamse ministers een *Memorandum of Understanding* over samenwerking op het vlak van hernieuwbare energie.

In Estland, Letland en Litouwen is Vlaanderen sinds 2007 diplomatiek vertegenwoordigd via haar diplomatieke vertegenwoordiging in Warschau. In 2016 werd in aanwezigheid van de minister-president van de Vlaamse regering en de Litouwse minister van Buitenlandse Zaken een nieuw kantoor geopend van Flanders Investment & Trade in Vilnius⁸.

- (10) Het netwerk van de Vlaamse diplomatie is dus al stevig vertakt in onze buurlanden, het Zuiden en het Oosten, maar het **Noorden blijft momenteel een blinde vlek**. Niettegenstaande maken deze landen op tal van vlakken deel uit van ‘de kop van het peloton’ in Europese en internationale aangelegenheden. Noordse landen voeren nog steeds tal van internationale rankings aan. Ze hebben ‘s werelds hoogste cijfers inzake sociale mobiliteit, een uitzonderlijk hoge vrouwelijk participatie op de arbeidsmarkt en scoren ze ook het hoogst van alle landen in de analyse op de competitiviteits-, innovatie- en logistics performance index evenals qua overheidsuitgaven voor ontwikkelingssamenwerking en voor O&O.

Op basis van een uitgebreide SWOT-analyse besloot de vorige Vlaamse Regering om een nieuwe post te openen in de Noordse landen. Eerder dan te opteren voor een nieuwe bilaterale diplomatiek vertegenwoordiger, werd de voorkeur gegeven aan een breder regionaal ambtsgebied waarbij de bilaterale relaties met de vier Noordse landen bevorderd kunnen worden.

In 2019 was de Vlaamse export naar deze vier Noordse landen goed voor meer dan 11 miljard euro en ook wat betreft investeringen zorgen de banden met de Noordse landen voor een directe return voor Vlaanderen. In de afgelopen 10 jaar waren investeringen uit Denemarken, Zweden, Noorwegen en Finland samen goed voor bijna 750 miljoen euro en ongeveer 2.800 bijkomende Vlaamse jobs. Enkel de VS, Duitsland, Nederland en Frankrijk zorgden in diezelfde periode voor meer nieuwe jobs dankzij directe buitenlandse investeringen. Ook op academisch en cultureel niveau zijn er al goede banden. Zo trokken in het huidig academiejaar zo'n 1.400 Vlaamse studenten op uitwisseling naar één van de vier landen en zijn er in Zweden en Finland ook universitaire opleidingen neerlandistiek. De Scandinavische landen scoren goed op het vlak van onderzoek en ontwikkeling en dit vertaalt zich ook in gemeenschappelijke projecten onder het Horizon Europe kaderprogramma: in ruim 2.000 projecten is er sprake van samenwerking tussen Vlaamse onderzoekers en hun collega's in de Noordse landen. Ook de culturele instellingen werken samen en Vlaamse artiesten vinden hun weg naar Noordse podia. De samenwerking tussen Vlaanderen en verschillende van de Noordse landen is reeds sterk, maar de **aanwezigheid van een Vlaamse diplomatieke vertegenwoordiging ter plaatse moet toelaten om deze banden nog nauwer aan te halen en ook op het politieke niveau te intensifiëren**.

---

⁶ <https://www.fdfa.be/nl/gemeenschappelijke-intentieverklaring-tussen-litouwen-en-vlaanderen>

⁷ Daarvoor kon de Vlaamse regering destijds putten uit haar Programma Oost- en Centraal-Europa. Tussen 2001 en 2008 werden ten laste van dat programma 41 projecten uitgevoerd in de Baltische staten, samen goed voor 7.422.666 euro. (Cijfers 1992-2000 niet voor handen)

⁸ <https://www.fdfa.be/nl/nieuw-kantoor-flanders-investment-trade-geopend-in-vilnius>

Met het openen van een nieuwe Vlaamse Diplomatieke Vertegenwoordiging in de Noordse landen kiest de Vlaamse Regering ervoor, om de politieke, economische en culturele banden te willen intensifiëren met vooruitstrevende maar relatief kleine EU-lidstaten die internationaal bekend staan als verdedigers van democratie en mensenrechten. Daarnaast biedt deze nieuwe diplomatieke vertegenwoordiging de kans nauwer samen te werken met landen die door middel van enkele verregaande bestuurlijke en socio-economische hervormingen antwoord trachten te bieden op met Vlaanderen gedeelde uitdagingen zoals vergrijzing, klimaatsverandering, bestuursorganisatie, integratie van migranten in het algemeen en radicalisering in het bijzonder. De Noordse landen hebben nauwe historische banden en zijn, Finland buiten beschouwing gelaten, ook taalkundig nauw verwant. Daarnaast hanteren ze een gelijkaardig maatschappelijk model, hebben ze een vergelijkbare staatsopbouw (centraal georganiseerd) en nemen ze ook op internationaal vlak vergelijkbare posities in. Dit gezegd zijnde mag niet de fout gemaakt worden de Noordse landen te beschouwen als een monolithisch blok.

Hoe bouwen we daarop verder?

- (11) Elke Vlaamse Noordstrategie bewaart **Nederland als centrale prioriteit**, en bouwt voort op het fundament van de Vlaams-Nederlandse samenwerking. Nederland is zowel geografisch als diplomatiek Vlaanderens brug naar het Noorden. De kortste weg naar de gezochte aansluiting bij de landen van het Noorden verloopt via de **realisatie van de beleidsdoelen** uit de strategienota-Nederland. Die willen immers dat Vlaanderen tot dezelfde logistieke, economische en culturele ruimte gaat behoren als zijn meest nabije Noorden. Een consequente uitvoering van de lopende strategienota Vlaanderen-Nederland geldt derhalve als eerste hoeksteen en kritische succesfactor voor de realisatie van de Vlaamse regeringsambities inzake het Noorden.
- (12) Om haar ambities in verband met het Noorden waar te maken moet Vlaanderen **de vinger aan de pols blijven houden van Duitsland**, en zich in beeld blijven werken in Berlijn. Berlijn is politiek en economisch het zwaartepunt van Noord-Europa, en spelverdeler binnen de EU. Duitsland domineert het spel van de allantie-vorming in de Unie.

Vlaanderen kan zijn **goede relaties met de Duitse deelstaten** daarvoor nuttig gebruiken, en verder inzetten op de partnerschappen met die toonaangevende Duitse länder. In het licht van de Vlaamse regeringsambities is het logisch om ook nadrukkelijker de noordelijke deelstaten in beeld te nemen. Nedersaksen is een belangrijke landbouwregio. Deelstaat Sleeswijk-Holstein grenst aan Denemarken en zal in 2029 een trein- en wegverbinding met Zweden openstellen. Ook Mecklenburg-Voor-Pommeren grenst aan de Oostzee. Beide deelstaten maken dus zeker deel uit van het maritieme Noorden. Hamburg – een Hanzestad – herbergt de tweede grootste luchtvaartcluster in Europa en huisvest de tweejaarlijkse internationale SMM⁹ beurs rond maritieme economie.

- (13) Een realistische beleidsbenadering van het Noorden, kan ook best **voortbouwen op de bestaande goede samenwerking en diplomatieke relaties met Estland, Letland en Litouwen**. Die samenwerking kan nog geïntensiveerd en desnoods verder gepolitiseerd worden. Ook de Noordse landen richten zich nadrukkelijker op de Baltische staten in hun eigen “buurlandenbeleid”. De grote Vlaamse diplomatieke toegang tot – en goede samenwerking met – de Baltische staten kan als voorbeeld gelden en een eventuele aarzeling bij de Noordse landen helpen wegdeemsteren.

---

⁹ “*Shipbuilding, Machinery, and Marine Technology*”. Het betreft het meest toonaangevend internationaal forum voor de maritieme industrie.

- (14) Een complete benadering van het Noorden zoals bedoeld in het regeerakkoord vereist echter **bilaterale inhaalbeweging ten aanzien van Noorwegen, Denemarken, Zweden en Finland**. Die impliceert dat de Vlaamse regering de interactie met de overheden uit de Noordse landen op hetzelfde peil tracht te brengen als die met andere landen van het Noorden, en die relaties en samenwerking ook juridisch en diplomatiek op gelijkaardige manier vorm tracht te geven.

Daartoe lijken volgende elementen meest noodzakelijk:

- i) Om de diplomatieke relaties met Noorwegen, Denemarken, Zweden en Finland te activeren zullen de leden van de Vlaamse regering ter zake **nadrukkelijk initiatieven moeten ontplooiën**
- ii) In de agenda voor samenwerking met de landen van het Noorden wordt idealiter **een duidelijke focus** vastgelegd. Uit de tekst van beleidsnota en regeerakkoord (cf. supra, (5) en (6)) kon alvast worden afgeleid dat prioriteit moet gelegd op (a) de samenwerking op het vlak van **economie en innovatie**, maar dat ook op **andere beleidsvelden (b) inspiratie of lering** zou worden gezocht bij goede beleidspraktijken in het Noorden. En dat (c) met die landen **allianties** zouden worden gezocht om de besluitvorming van de Europese Unie te beïnvloeden op grote dossiers van gezamenlijk belang.
- iii) Als een paal boven water staat de centrale Vlaamse regeringsambitie om Vlaanderen te brengen naar de top-vijf in de *Regional Innovation Scoreboard* (RIS)- van EU-regio's.¹⁰ De Noordse landen staan met stip op de eerste plekken in deze rangschikking, en zijn dus prioritair een interessant terrein voor samenwerking en "beleidsleren" op de domeinen **wetenschap en innovatie**. De Noordse landen zijn voor de Vlaamse economie een belangrijke regio waar Vlaamse bedrijven zakenpartners vinden en aan toeleveren, én een belangrijke bron van investeringen in de technologie sectoren. Daarnaast speelt een verbondenheid met de noordelijke landen door de geografie, die specifieke uitdagingen met zich brengt inzake duurzame verbindingen, mobiliteit, en energie. Er zijn ook grote gelijkenissen met de meeste noordelijke landen op het vlak van normen en waarden, wat kansen biedt tot samenwerking en uitwisseling op domeinen als diversiteit en gelijke kansen, alsook inzake inburgering en integratie.

Met het oog op het vastleggen van nadere beleidsfocus voor samenwerking met de Noordse landen kunnen best nog explicietere keuzes worden gemaakt.

- iv) Om de bilaterale inhaalbeweging ten aanzien van de landen van het Noorden te kunnen waarmaken zal ook het **noodzakelijke diplomatiek instrumentarium** moeten worden voorzien. In dit geval gaat het om:
  - **de opening van een Vlaamse Diplomatieke Vertegenwoordiging** voor de Noordse landen. De Vlaamse Regering besliste hiertoe al op 29 mei 2020, en koos Kopenhagen als standplaats voor de nieuwe Diplomatieke Vertegenwoordiger. Met de opening van deze nieuwe Vlaamse diplomatieke post wordt een opvallende lacune weggewerkt.

De Diplomatieke Vertegenwoordiging zal geaccrediteerd worden in Denemarken, Zweden Noorwegen en Finland. Ze krijgt als opdracht om Vlaanderen in die landen te vertegenwoordigen en bekend te maken als autonome deelstaat met sterke, verdragsrechtelijke bevoegdheden. De vertegenwoordiging zal kansen en mogelijkheden tot samenwerking opsporen, belanghebbende overheden, instellingen of organisaties met mekaar

---

¹⁰Zie: <https://interactivetool.eu/RIS/index.html>) VARIO heeft hiervoor een indicatorenset met 20 indicatoren ontwikkeld (waarvoor ze nu nulmeting doen). Zie: https://www.vario.be/sites/default/files/documents/2020_JULI_VARIO_ADVIES_NR_13_INDICATORENSET%20VOOR%20W%20EN%20I.pdf

in contact brengen, en de allerlei vormen of projecten van samenwerking ondersteunen en opvolgen.

- de **versterking van de bestaande aanwezigheid van Flanders Investment & Trade** (Vlaamse Economische Vertegenwoordigers) in de Noordse landen door toevoeging van een extra **Technologieattaché**.

De nieuwe Technologieattaché zal ook in Kopenhagen gestationeerd worden en zal zich focussen op Climate Tech (met focus op energie) en Health Tech (biotech, medtech), in de regio Scandinavië én de Baltische Staten. De opdracht van de nieuwe Technologieattaché in Kopenhagen zal erin bestaan relevante linken te leggen met Vlaamse sectoren en clusters in die domeinen en zo Vlaamse bedrijven sneller toegang te geven tot de markt en investeerders te spotten.

- v) Om de samenwerking met de Noordse landen alle kansen te geven wordt ten slotte aanbevolen om ook **Vlaamse lokale besturen en niet-gouvernementele organisaties** daarin een plaats te geven. Deze Vlaamse Regering wenst in haar Noordstrategie ook de uitwisseling tussen de Noordse landen en de lokale besturen aan te moedigen.

(15) Een effectieve Noordstrategie hanteert naast een bilateraal luik vanzelfsprekend **de EU-dimensie en multilaterale samenwerking** als logisch sluitstuk. In wat voorafgaat (14, ii, c) werd gewezen op de intentie van het regeerakkoord om met de landen van het Noorden gezamenlijke posities na te streven om op cruciale dossiers de besluitvorming van de Europese Unie te beïnvloeden. In verband hiermee lijken volgende elementen meest van belang.

- i) De negen genoemde landen van het Noorden vormen niet alle beleidskwesties een eenstemmige groep. De belangen en standpunten van die groep landen lopen even vaak samen als uit mekaar. Toch is nu en dan een grotere gemene deler zichtbaar of in wording waarin een groot aantal van die landen zich kan terugvinden, en waarvan Vlaanderen zich kan afvragen of het dat ook kan.
- ii) Om invloed te kunnen uitoefenen op de besluitvorming van de EU moet Vlaanderen in de eerste plaats wegens op de standpunten die lidstaat België inneemt. Dat proces verloopt overwegend via intrafederale consultatie en coördinatie onder leiding van de FOD Buitenlandse Zaken.

In een vroeger stadium kan de Vlaamse overheid wel al pogingen ondernemen om voorstellen van de Europese Commissie gunstig te beïnvloeden. Hier speelt de Vlaamse Diplomatieke Vertegenwoordiging bij de EU een belangrijke rol. Uitwisseling en afstemming van standpunten met andere EU-lidstaten is hoe dan ook deel van de agenda van de EU-diplomatie rondom het Shumannplein. De Vlaamse Diplomatieke Vertegenwoordiging bij de EU kan daarom best gevraagd worden om **nauwe contacten op te bouwen en te onderhouden met de Permanente Vertegenwoordigingen van bedoelde Noordelijke landen**, om tijdig in de gaten te krijgen hoe de belangen en standpunten van de Noordelijke landen evolueren, en na te gaan of en bij welke *like minded* lidstaten van het noorden de Vlaamse posities het dichtst aanleunen.

- iii) Meer dan eens nemen één of verschillende landen van het Noorden initiatieven om – samen met een aantal gelijkgestemde landen – gezamenlijke posities te formuleren, of invloed uit te oefenen op de beleidsagenda van de Europese Unie. Naar een eerste voorbeeld werd verwezen sub (3) van deze memo. Een recenter voorbeeld daarentegen kwam uit Stockholm, en beoogde een gezamenlijk initiatief van Zweden, Denemarken, Finland, Nederland, Duitsland, en Tsjechië om krachten te bundelen tegen gepercipieerde “protectionistische tendensen” in het Europees handelsbeleid¹¹.

---

¹¹ <https://www.politico.eu/article/free-trading-stockholm-six-counter-french-protectionism/>

Voor Vlaanderen houdt het steek zich alert te tonen voor dergelijke initiatieven tot alliantievorming, en systematisch te onderzoeken of, in welke mate, en hoe het zich daarbij formeel of informeel zou kunnen aansluiten.

Een kritische succesfactor voor dergelijke alliantievorming zal zijn om de landen in het Noorden vertrouwd te maken met het feit dat Vlaanderen bevoegd is voor een eigen buitenlands beleid volgens het principe "in foro interno, in foro externo",

- iv) Zeker op het terrein van het Extern Beleid van de EU is nauwere samenwerking met en afstemming van posities met de Noordelijke landen een optie. Men denke daarbij zowel aan het beleid inzake handel, ontwikkelingssamenwerking, strategische goederen, of mensenrechten.
- v) De EU toont in toenemende mate de wil om ook op het **multilaterale forum** met één stem te spreken. Vanuit die optiek is het logisch dat Vlaanderen daar op dezelfde manier **op zoek gaat naar aansluiting bij *like minded* landen** voor de formulering van gemeenschappelijke posities, of de pooling van donormiddelen voor dezelfde multilaterale programma's of instrumenten¹².

2. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE BEGROTING VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

Dit voorstel van beslissing houdt geen enkel financieel of budgettair engagement in. Gezien het hier een visienota betreft dient het advies van de Inspectie van Financiën niet aangevraagd te worden overeenkomstig artikel 43, §3, van het Besluit Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 17 mei 2019.

Tegelijk zou deze beslissing uiteraard aanleiding kunnen geven tot het overwegen van het uitkeren van subsidies aan derden, die mee vorm kunnen geven aan deze visie. In dat geval zullen deze dossiers telkens voorwerp uitmaken van advies van de Inspectie van Financiën.

3. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE LOKALE BESTUREN

Dit voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de lokale besturen.

4. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP HET PERSONEELSBESTAND EN DE PERSONEELSBUDGETTEN

Dit voorstel van beslissing heeft geen bijkomende impact op het personeelsbestand en op het personeelsbudget. Het akkoord van de Vlaamse minister bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling is niet vereist.

5. KWALITEIT VAN DE REGELGEVING

Dit voorstel van beslissing heeft geen bijkomende regelgeving tot gevolg. Er is derhalve geen reguleringssimpactanalyse vereist.

Het wetgevingstechnisch en taaladvies is hier niet vereist.

---

¹² Vlaanderen is vandaag de grootste sub-nationale donor van het VN-Central Emergency Relief Fund (CERF). Vier van de vijf grootste CERF-donoren zijn Duitsland, Nederland, Zweden en Noorwegen.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering:

- (1) beslist de samenwerking met de landen van het Noorden zoals gedefinieerd onder punt 1 van deze nota een voornamere plaats te geven in haar Europees- en internationaal beleid
- (2) neemt zich voor om daarvoor de aanpak te volgen zoals beschreven in paragrafen (11) tot en met (15) onder punt 1 van deze nota.
- (3) belast haar leden, elk wat hen betreft, met de uitvoering van deze beslissing.

Deze beslissing houdt geen enkel financieel of budgettair engagement in.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Buitenlandse Zaken,
Cultuur, ICT en Facilitair Management

Jan JAMBON